

Търговията с гласове - язвата на българския преход

В момента цената на едно депутатско място е 100 хил. лв.

Доц. Георги Манолов, доктор на политическите науки

Моите проучвания сочат, че от 5 хил. до 10 хил. лв. е струвало едно депутатско място през 1991 г. В момента то "върви" над 100 000 лева, което означава, че цената му се е увеличила с десет пъти. За да се избегне търговията с вот, трябва генерални промени. Нужен е например отделен закон за финансиране на партиите, който можем да използваме от американския и европейския опит - не механично копиране, а като се съобразим с политическата обстановка у нас.

Липса на контрол

Сметната палата не осъществява нужния контрол - затова си мисля, че трябва да има друг, специализиран орган, който да се занимава само с партийното финансиране, черните каси, отчитане на партиите. Трябва да се намали и броят на депутатите. Освен това мажоритарният елемент и пропорционалният да бъдат в съотношение 50 на 50. Така партиите ще подбират много по-внимателно кадрите си и ще търсят качеството. Без операция "Чисти ръце" и високоефективна съдебна система е немислимо да се справим с корупцията и търговията на вот. Нужна е и реформа в изпълнителната власт: изборът на премиера да бъде всенароден - както е в Израел. Така държавата ще има два центъра - президент и премиер.

Обръчите от фирми

Обръчът от фирми не представлява нищо друго освен отглеждането на "наши (партийни) фирми" като финансови рупори на партиите и опорни колонии на политическата власт, излизайки извън обсега на пазарните критерии и закони, тъй като са приближени до властта. Механизмът работи по системата "пари срещу достъп", което осигурява на партиите в България две съществени независимости. Първата почти изключва възможността на гражданите да влияят реално върху дейността на политическите, а втората реализира суперизгодни условия за финансирането на партиите от "сенчестия" бизнес". Всичко става на принципа "пари-достъп-пари прим".

За държавното финансиране

Практически се получава така, че българската държава тройно финансира своите партии, защото веднъж им отпуска субсидия, втори път има дава право да получават пари от държавни фирми и трети път - да преотдават държавната собственост (в която са се настанили) на различни частни бизнес фирми, от които трупат допълнителни (незаконни) приходи. И ако това не е полулегален съвременен грабеж на бедната българска държавица от нейните родни партии, то какво друго ще да е!?"

Натуралният вид "изборна търговия"

Изборната търговия взема причудливи форми. В края на 90-те години на ХХ в. например кандидат за кмет е раздавал без пари само по една лява обувка на своите съселани, като дясната я е пазил за

след вота, за да може да провери кой е гласувал за него. Хорицата обаче така и си останали боси, защото този кандидат-кмет въобще не бил избран.

За демократичните вотове гнес

Провеждането на изборите в демократичните държави все повече и повече се комерсиализира, защото тотално се е подчинило на "бесните политически пари", доколкото и самите политически партии "страстно" се проявяват като "основни играчи" на политическия пазар. Няма какво да се заблуждаваме, а на висок глас трябва да кажем: властта се печели със страшно много пари, тъй като и демокрацията е много скъпо удоволствие. Наред с това трябва да признаем, че времето на политическите идеалисти безвъзвратно е отминало в историята за сметка на политическите прагматици, за които политиката е станала високодоходен и престижен бизнес.

България и Италия

Може да се каже, че в България се възприеме италианският "опит", при който "клиентелизмът и корупцията се сливат във формата на спирала, като разпространението на едно от явленията подпомага разрастването на другото. Средствата на една политическа дейност се събират с помощта на купуването на гласове (свързано с клиентелизма), което кара политическите да търсят материални източници, за да инвестират в издигането си към властта."

Тарифа за цената на едно депутатско място на „пазара на политическата корупция“ в България

Година	„Цена“
1991 (36-о ОНС)	5000 - 10 000 лв.
1994 (37-о ОНС)	20 000 - 35 000 лв.
1997 (38-о ОНС)	30 000 - 40 000 лв.
2001 (39-о ОНС)	40 000 - 50 000 лв.
2005 (40-о ОНС)	80 000 - 100 000 лв.
2009 (41-о ОНС)	над 100 000 лв. (прогнозна)

За Закона за политическите партии (ЗПП)

"Може би най-сериозният недостатък на ЗПП е това, че и той не успя да намери баланса между държавното и частното субсидиране като основни източници за финансирането на българските партии. Запази се логиката на приоритетното фирмено финансиране на цялостната политическа дейност чрез прословутите частни дарения. Недостатък е и почти никаквата санкция в закона за използването на анонимни дарения от партиите (символчна глобичка от 1000 до 5000 лв.) ЗПП създава половинчати и недогледани от юридическа гледна точка клаузи за създаването на десетки легални условия за използването на "сенчестата" икономика като фундаментален източник (и канал) за финансиране на българските политически партии.

Ше има повече хитрости

На изборите за Европарламент и Народно събрание търговията с гласове няма да може да се ограничи. Тя се модифицира, политическите просто ще прибавят до повече хитрости, но няма да спрат да пазаруват вот. Партиите ще бъдат изключително внимателни. Овладяването на купуването на гласове може да направи следващия парламент - и то с радикални конституционни промени.

■ Из книгата "Цената на изборите", изд. "Паисий Хилендарски"